Een lepel honing hier, een dadel daar

Saoedi-Arabië | Anno 2026

Dinsdag 3 februari | Jeddah – Ta'if – Al Manazil – Al Hada 2

Dinsdag 3 februari | Jeddah – Ta'if – Al Manazil – Al Hada

Muslims Only. De verkeersborden boven de snelweg liegen er niet om. Al zijn we nog een dertigtal kilometer van de Ka'aba in Mekka verwijderd, dichterbij mogen niet-moslims zoals wij niet komen. Op het klaverblad van Al Jumum de afslag naar het noorden nemen en vervolgens door bergachtig gebied een wijde bocht rond de Heilige Stad maken, dat is wat ons te doen staat. Gelukkig valt er op de comfortabele weg met tweemaal drie rijstroken niets aan te merken.

Overigens is dat concept van 'niet-moslim' niet zo eenvoudig als het lijkt. Weliswaar zijn joden en christenen niet-moslims, maar de islam plaatst hen in een bijzondere categorie. Want het zijn Mensen van het Boek. Dat houdt in dat ze doorgaans getolereerd worden en vaak zelfs gerespecteerd. Ook zoroasters worden tot de Mensen van het Boek gerekend, al hebben ze met de Bijbel geen uitstaans. Maar net zoals joden en christenen zijn het monotheïsten.

Overigens is dat concept van 'niet-moslim' niet zo eenvoudig als het lijkt

Polytheïsten daarentegen zijn *kafirs*. Ketters dus. Veelgodendom kan bij een moslim nu eenmaal op weinig begrip rekenen. Ook atheïsten en belijders van natuurgodsdiensten worden kafirs genoemd. Ze worden misprezen, veracht en vaak zelfs vervolgd. Een *kafir* tot slaaf maken, daar is geen enkel bezwaar tegen. Dat heeft de zwarte bevolking van Afrika eeuwenlang aan den lijve ondervonden. Pas in 1962 werd in Saoedi-Arabië de slavernij afgeschaft. Overigens doen christenen met hun Heilige Drievuldigheid strikt genomen ook een beetje aan veelgodendom, maar dat willen de moslims wel door de vingers zien.

Aan de basis van dat alles ligt het feit dat de islam ervan uitgaat dat Allah reeds voor de feitelijke schepping iedere ziel geschapen heeft. Elk kind overal ter wereld wordt dus als moslim geboren. Vervolgens hangt het van de omgeving, de ouders en de opvoeders af of het kind moslim blijft, dan wel of het jood, christen of zoroaster wordt, of, erger nog, *kafir*.

Een kafir tot slaaf maken, daar is geen enkel bezwaar tegen. Dat heeft zwart Afrika aan den lijve ondervonden

Terwijl onze chauffeur Moejahir gedwee de halve cirkel rond Mekka inzet, krijgen we meer te horen over dit land en zijn religie. Met zijn oppervlakte van 2,2 miljoen km² is Saoedi-Arabië ongeveer zo groot als Groenland, negen keer zo groot als het Verenigd Koninkrijk en 72 keer zo groot als België.

Dat is niet niks. Maar gemiddeld zal je er slechts 16 inwoners per km² ontmoeten, want de totale bevolking bedraagt ongeveer 36 miljoen. Veertig procent daarvan woont in een van de grootste vier steden – Riyad, Jeddah, Mekka en Medina.

Ringweg rond Mekka

In 1950 waren de Saoedi's nog maar met drie miljoen. Wat sedertdien gebeurd is kan je alleen maar als een bevolkingsexplosie omschrijven. Natuurlijk is dat in belangrijke mate aan de massale toestroom van gastarbeiders uit het buitenland toe te schrijven. Tegenwoordig wordt hun aantal op 10 tot 12 miljoen geraamd. Ze komen vooral uit het Indisch subcontinent, de Filipijnen, Egypte, Libanon, Syrië en Jordanië. Ook uit westerse landen zijn er ongeveer honderdduizend *expats*. Maar die bevinden zich doorgaans aan het andere uiteinde van de loonladder.

Van Saoedi-Arabië zouden we waarschijnlijk nauwelijks iets gehoord hebben, ware het niet dat er in 1938 olie ontdekt werd

Wie Saoedi-Arabië zegt, woestijn zegt. Helemaal terecht is dat niet. Naast woestijnen tref je er in ruime mate laagland, steppen en bergen aan. Maar de beruchte Rub al Khali, het Lege Kwartier in het zuiden, is een woestijn om u tegen te zeggen. Met haar oppervlakte van 640 000 km² is ze de grootste zandwoestijn ter wereld, precies zo groot als Frankrijk. Haar zusje in het noorden, de Nefud, is *slechts* 78 000 km² groot, ongeveer 2½ keer België.

Het Saoedi-Arabië zoals we het vandaag kennen kwam pas in 1932 tot stand. Een land van zand, bedoeïenen, kamelen en dadels was dat, een koninkrijk waarvan we achteraf waarschijnlijk nauwelijks iets gehoord zouden hebben, ware het niet dat er amper zes jaar later, in 1938, olie ontdekt werd.

Dat zwarte goud zette de prille natie meteen op de wereldkaart. Vooral de Amerikanen waren er als de kippen bij om te *helpen* bij de exploitatie. De oliewinning kwam in handen van Aramco, de *Arabian American Oil Company*. Pas in 1988 wisten de Saoedi's de Amerikanen uit te kopen. Met gemiddeld 10 miljoen vaten olie per dag staat Saudi Aramco tegenwoordig borg voor 90 % van de nationale olieproductie. De olievelden bevinden zich vooral in het noordoosten van het land, dicht bij wat ze hier de Arabische Golf noemen, maar wat heel de wereld als de Perzische Golf kent.

Maar ze zijn niet onuitputtelijk, die olievoorraden. Dat beseffen de Saoedi's maar al te goed. Daarom wordt voluit op waterstof, CO_2-reductie en duurzaamheid ingezet. Die koerswijziging is het werk van kroonprins Mohammed bin Salman. Koning is hij niet – nog niet – toch heeft hij sinds 2017 de touwtjes strak in handen. Met dank aan zijn vader Salman, de koning die vanwege zijn hoge leeftijd niet meer actief bij het beleid betrokken wil zijn.

Sedertdien is MBS, zoals men deze energieke kroonprins is gaan noemen, de drijvende kracht achter de nieuwe wind die door de Saoedische maatschappij raast. Ambitieuze concepten voor megalomane projecten volgden elkaar op, het ene al grootser dan het andere. *Vision 2030* is de gemeenschappelijke noemer voor al dat moois. Zoals NEOM, een koolstofvrije stad zonder auto's en zonder straten die volledig op wind- en zonne-energie zou draaien. Een opvallend onderdeel van die stad is *The Line*, een project dat zijn naam letterlijk neemt. Het stadsdeel zou 170 km lang worden en… tweehonderd meter breed. Intussen is gebleken dat ook in Saoedi-Arabië tussen droom en daad praktische bezwaren staan. Zoals budgetten die uit de pan rijzen.

Ze zijn niet onuitputtelijk, die olievoorraden. Dat beseffen de Saoedi's maar al te goed. Daarom wordt voluit op waterstof, CO2-reductie en duurzaamheid ingezet

Al die vernieuwingsdrang belet niet dat Saoedi-Arabië de absolute monarchie blijft die ze altijd al geweest is. MBS regeert met ijzeren vuist. Alleen hij heeft de ideeën die het land op het juiste spoor zetten. Heb je daar kritiek op, dan krijg je de gelegenheid om in de gevangenis uitvoerig na te denken over je dwaling.

Het valt op dat er geregeld uitgestrekte groene velden aan het raam verschijnen, zoals in de omgeving van Ar Rayan. Daar worden bonen,

Ta’if – Awaliw International Hotel

Ta’if – Shubrapaleis

druiven, granaatappels en zelfs bloemen geteeld. Kennelijk valt hier tussen de bergen iets meer regenval, waardoor er voldoende water uit de ondergrond en uit de bergen beschikbaar is.

Intussen is gebleken dat ook in Saoedi-Arabië tussen droom en daad praktische bezwaren staan. Zoals budgetten die uit de pan rijzen

Zoetjesaan naderen we onze bestemming Ta’if. Een van de meest conservatieve steden van Saoedi-Arabië is dat, een tegenpool dus van het progressieve Jeddah dat we vanmorgen achter ons lieten. Benieuwd wat dat zal geven. De stad bevindt zich 1 900 m hoog in het Hidjazgebergte. Daar dankt ze het aangename klimaat aan wat van de stad de officieuze zomerhoofdstad van Saoedi-Arabië maakt. Straks zullen we van een middagtemperatuur van 23 °C kunnen genieten.

Een zeer vruchtbare vallei is dit. Graan, druiven, pruimen, vijgen, granaatappels, rozen, … noem maar op, je vindt het hier allemaal. Dat is in de eerste plaats aan de vele regens te danken, die niet alleen het kostbare water brengen, maar ook mineralen uit de bergen aanvoeren. Dat het hier gemiddeld zeven dagen op tien regent – en in de zomer zelfs elke dag – verbaast ons geen klein beetje.

Voor de lunch wenden we ons tot restaurant Achlan Wasachlan, maar dat blijkt gesloten te zijn voor *dhuhr*, het tweede gebed van de dag. Dus trekken we naar het Shubrapaleis waar vrij snel onze plaatselijke gids Raghad opdaagt, gekleed in een *nikab*. Dat zwarte gewaad maakt zo mogelijk nog een strengere indruk dan een *abaya*, want het geeft enkel de ogen bloot. Toch blijkt onder die verstikkende zwarte stof een vrolijk en temperamentvol lachebekje schuil te gaan dat nota bene twee jaar in Groot-Brittannië gestudeerd heeft. Dit land zit vol verrassingen.

Het waren de Ottomanen die op deze plek in 1858 een eenvoudige residentie neerzetten en daar vervolgens in 1905 het Shubrapaleis van maakten. Maar de Saoedi’s waren intussen aan hun koninkrijk aan het timmeren. In 1924 maakten ze komaf met de Turkse bezetting van Ta’if.

Het aangename klimaat in de vallei, dat wist Abdoel Aziz, de eerste koning van Saoedi-Arabië, best te smaken. In die mate dat hij zijn zomers in dit paleis placht door te brengen en er in 1953 stierf. Ook een van zijn zonen, koning Faisal, kwam hier graag. Tot zijn dokters hem dat op hoge leeftijd afraadden aangezien de hoogte slecht was voor zijn bloeddruk.

Dat het hier gemiddeld zeven dagen op tien regent – en in de zomer zelfs elke dag – verbaast ons geen klein beetje

Shubrapaleis

Intussen is het een museum geworden. Momenteel zijn ze dat aan het renoveren. We blijven dus een beetje op onze honger. Wat de buitenkant betreft, kan je van een mix spreken van twee stijlen, aldus Raghad – de lokale Hidjazstijl met een Romeinse toets. Dat laatste moet uit de kolomvormige structuren op de hoeken blijken. Maar wat vooral opvalt zijn de fraaie *rawasheen* voor de centrale ramen op de vier gevels. Liefst drie verdiepingen hoog reiken ze.

Restaurant Achlan Wasachlan blijkt over een heuse *Family Section* te beschikken. Een aparte zaal is dat, die in afzonderlijke kamertjes opgedeeld is door muren die met fraaie keramische tegels bezet zijn en net iets meer dan manshoog zijn. Families kunnen er dus in alle privacy tafelen, vrouwen kunnen er hun gezichtssluiers afleggen om comfortabeler te eten. Voor ons is dat geen optie, wij strijken in de publieke gelagzaal neer waar we hummus en aubergines met *khobz*, het lekkere platbrood voorgeschoteld krijgen, gevolgd door twee kippenbouten met frieten.

De Family Section in het restaurant is in afzonderlijke kamertjes opgedeeld om vrouwen de nodige privacy te gunnen

Het mag dan niet het juiste seizoen zijn – het is nog enkele weken wachten vooraleer de rozen in volle bloei zullen staan – toch kan een bezoek aan een rozendistilleerderij niet ontbreken. We krijgen zelfs een gespecialiseerde gids mee, Majid, een man waarvoor rozen geen enkel geheim hebben.

Want de rozen van Ta'if hebben een wereldwijde faam. Overdag is het hier heel warm, terwijl 's avonds voldoende afkoeling intreedt. Dat is net wat rozen willen. Er is dan ook een heuse industrie rond ontstaan, met een duizendtal familiebedrijven die samen 100 miljoen rozenstruiken beheren. Elk van die struiken levert 100 tot 200 bloemen. Die

Family Section in restaurant

worden allemaal manueel geplukt en vervolgens in een van de honderd distilleerderijen verwerkt.

Of we een *miqat* willen zien, vraagt Raghad plots. Natuurlijk willen we dat, al hebben we in de verste verte geen idee van wat dat dan wel mag zijn. Maar het toeval wil dat we op weg naar de rozenfarm de miqat van Wadi Muharam passeren, we kunnen er dus net zo goed even binnenwippen.

Elke pelgrim die naar de Ka'aba in Mekka op weg is, ongeacht of het voor de verplichte *hadj* is of voor de optionele kleine bedevaart, de *oemra*, moet op een bepaald ogenblik de gewijde staat aannemen, de *ihram*. Dat doet hij door zich ritueel te reinigen en door de gepaste kledij aan te trekken die eveneens *ihram* genoemd wordt. En waar gebeurt dat? Inderdaad, in een van de vijf *miqats* die zich rond Mekka bevinden.

Voor mannen bestaat de *ihram* uit twee witte, naadloze lakens waarvan het bovenste over de romp gedrapeerd wordt en het onderste met een riem vastgemaakt wordt. Knopen of gestikte kledingstukken zijn uit den boze. Voor vrouwen zijn er geen strikte voorschriften, zolang ze maar hun gebruikelijke zwarte kledij aantrekken. Meestal dragen ze gewoon een *nikab*.

Elke pelgrim die naar Mekka op weg is, moet de gewijde staat aannemen, de ihram. Dat doet hij in een van de vijf miqats die zich rond Mekka bevinden

De bedoeling van dat alles is duidelijk – voor Allah is iedereen gelijk, er is geen verschil tussen een prins en een bedelaar, iedereen is op identieke wijze in het wit gekleed. Bovendien creëert de kledij een samenhorigheidsgevoel tussen de bedevaarders. Maar met die gewijde staat gaan ook een hele reeks verplichtingen gepaard. Op levende wezens jagen of ze doden, geslachtsgemeenschap hebben, haar of nagels knippen, make-up of parfum

Miqat van Wadi Muharam

dragen, … het is allemaal verboden. Doe je het toch, dan accepteert Allah jouw *hadj* of *oemra* niet en is al jouw moeite voor niks.

Al Haram, het heilige gebied dat zich 8 tot 15 km rond de Ka'aba uitstrekt, mag je als pelgrim enkel betreden als je ihram bent

Samen bakenen de vijf *miqats* het heilige gebied *Al Haram* af dat zich 8 tot 15 km rond de Ka'aba van Mekka uitstrekt. *Al Haram* mag je als pelgrim enkel betreden als je *ihram* bent.

Meteen wordt het ons duidelijk waarom we vanmorgen op een dertigtal kilometer van Mekka op de borden *Muslims Only* stootten.

En hoe zit het dan met de vele pelgrims die per vliegtuig via Jeddah in Mekka arriveren? Daarover lopen de meningen een beetje uiteen. De meeste islamitische geleerden zijn van mening dat je de *ihram* moet aantrekken voor je aan boord gaat. Dat konden we eergisteren ten overvloede vaststellen. De overgrote meerderheid van onze medereizigers aan boord van de vlucht naar Jeddah was reeds in *ihram* gekleed. Waarschijnlijk hadden ze zich op de luchthaven van Abu Dhabi omgekleed in een *Ihram Room* die speciaal daarvoor voorzien is.

Sommige geleerden opperen daarentegen dat je de *ihram* pas hoeft aan te trekken wanneer het vliegtuig de *miqatzone* binnenkomt. Nu pas dringt de betekenis tot ons door van de mysterieuze boodschappen die eergisteren kort voor de landing omgeroepen werden – "*Nog 30 minuten…*", "*Nog 15 minuten…*", "*Nog 10 minuten…*". Het naderen van de *miqatzone*, dat was het wat aangekondigd werd. Wie zijn *ihram* nog niet aangetrokken had, wist wat hem te doen stond. Maar een stormloop op de toiletten hebben we toen niet gezien.

En hoe zit het dan met de vele pelgrims die per vliegtuig via Jeddah in Mekka arriveren? Daarover lopen de meningen een beetje uiteen

Van op een heuvel kijken we op de miqat van Wadi Muharam neer. Links staan in een halve

Ablutiepaviljoen

Miqat – Vrouwenafdeling

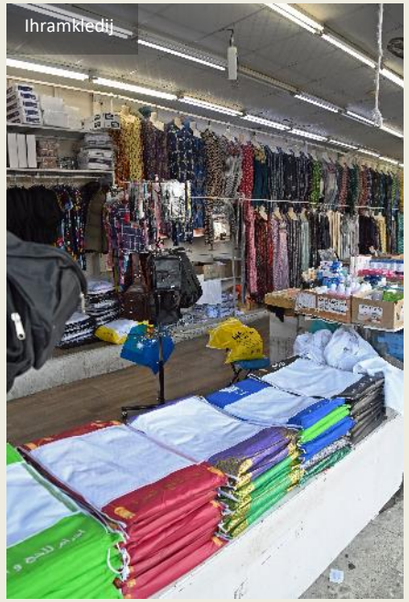
Ihramkledij

Pelgrims in ihram

cirkel de gebouwen voor de mannen, rechts die voor de vrouwen. Een paviljoen in het midden biedt de gelegenheid de handen te wassen. Druk is het er niet, meer dan een paar dozijn pelgrims zien we niet. Dat verwondert niet, want dit jaar vindt de *hadj* pas op het einde van mei plaats. Bovendien is deze bescheiden *miqat* in feite een soort filiaal van de veel grotere Miqat Qarn Al Manazil.

Voor mannen bestaat de ihram uit twee witte, naadloze lakens. Knopen of gestikte kledingstukken zijn uit den boze

De aanwezige kraampjes hebben dan ook niet veel omhanden. Je kan er allerhande spullen aanschaffen, vooral kleding en producten voor lichaamshygiëne. Ons vallen vooral de complete setjes van ihramkledij op die je er kan kopen. Overigens kan je je kledingpakketje voor de *oemra* natuurlijk ook op het internet kopen, vaak inclusief riem, veiligheidsspelden, draagtas, reisstekker type G en EHBO-kit.

Terug naar de rozen, want daar was het ons oorspronkelijk om te doen. Net om de hoek ligt Al Shioukh, een rozendistilleerderij die bezoekers graag verwelkomt. Hoe het komt dat men zich in Ta'if zo intens met de rozenteelt is gaan bezighouden, dat weet niemand precies. Vermoedelijk waren het de Ottomanen die de roos hier introduceerden. *Kazanlik*, zo noemden zij deze bloemen. Letterlijk betekent dat *geschikt voor de ketel*. Dat maakt meteen duidelijk dat deze rozen doorgaans niet in een siervaas maar in een distilleerkolf belanden. Omdat het westen de roos via Damascus leerde kennen, kreeg ze de naam *rosa damascena* of damastroos. Maar hier spreken ze uiteraard van taifroos.

Dat de rozen momenteel nog niet in bloei staan, betekent niet dat de kwekers op hun lauweren kunnen rusten. Wel integendeel. Dag in, dag uit, te beginnen vanaf december, moeten de rozenstruiken gesnoeid worden. Doe je dat niet, dan kan je met de struiken niets meer aanvangen. Over enkele weken begint dan de bloei, van eind februari tot eind april.

De rozen van Ta'if hebben een wereldfaam. Een duizendtal familiebedrijven beheren samen 100 miljoen rozenstruiken

Oogsten gebeurt van maart tot april. Net na zonsopgang, bij het krieken van de dag, trekken de plukkers erop uit om alle bloemen die volledig open zijn, met de hand te verzamelen. De bloemblaadjes deponeren ze in een grote, koperen pot, telkens ongeveer tienduizend tegelijk. Daar voegen ze nog eens 25 liter water aan toe, waarna men het mengsel acht tot tien uur laat koken. De stoom die zo ontstaat, wordt door de paddenstoelvormige kap van de alambiek opgevangen en via een buis naar een koelere ruimte afgevoerd waar hij tot rozenwater

Alambieken voor de distillatie van rozenwater

Opvang van het distillaat

Al Hada

condenseert en in een grote glazen fles verzameld wordt.

Net na zonsopgang trekken de plukkers erop uit om alle bloemen die volledig open zijn, met de hand te verzamelen

Na verloop van tijd vormt zich op dat rozenwater een dun, goudkleurig laagje – de fameuze *attar*, de rozenolie. Die wordt na enkele dagen voorzichtig met een spuit afgezogen en in kleine flesjes verzameld, klaar voor verkoop als essentiële olie. Het rozenwater wordt als tonische lotion verkocht of in cosmetische preparten gebruikt. De rozenblaadjes ten slotte worden gedroogd en in infusies of in bloemenbaden gebruikt – waarom moeten we nu plots aan de film *American Beauty* denken?

Iets verderop, tweeduizend meter hoog in het Sarawatgebergte, bevindt zich een plek die men met enige bombast het Einde van de Wereld noemt. Rijd je er vanuit het kustgebied naartoe, dan volg je de spectaculaire Al Hadaweg, een van de beroemdste wegen van Saoedi-Arabië. Een hallucinante beklimming is dat, 1 300 hoogtemeters met 93 bochten over een afstand van 21 km. Meer dan duizend jaar lang was dat een belangrijke karavaanroute die vanuit Jeddah en Mekka naar Ta'if en verder naar het binnenland leidde.

"Het einde van de wereld"

Meer dan duizend jaar was dat een belangrijke karavaanroute die vanuit Jeddah en Mekka naar Ta'if en verder naar het binnenland leidde

Nader je echter vanuit het oosten, zoals wij, dan oogt het traject wat minder spectaculair. Nogal logisch, want we bevinden ons so-

Ta’if – Al Baladsoek

wieso al op een hoogte van 1 900 m. Het fameuze Einde van de Wereld blijkt een tweeduizend meter hoge klif te zijn vanwaar we over de dertienhonderd meter lagergelegen kustvlakte uitkijken. Een indrukwekkend landschap is het, veelal van vulkanisch gesteente, dat daar aan onze voeten ligt. In de verte kan je zelfs Mekka ontwaren – voor zover de wolken geen roet in het eten gooien zoals vandaag.

Het historisch belang van Ta’if valt moeilijk te overschatten. Indertijd bevond de stad zich immers op een knooppunt van handelsroutes

Met de zon laag aan de westelijke horizon belanden we even na vijf opnieuw in het centrum van Ta’if. Chauffeur Moejahir dropt ons bij Bab al Hazm, de belangrijkste van de drie poorten waarlangs je de stad kon betreden toen ze nog ommuurd was. Het historisch belang van Ta’if valt moeilijk te overschatten. Indertijd bevond de stad zich immers op een knooppunt van handelsroutes, met van west naar oost de route die uit Mekka kwam en van zuid

naar noord de beroemde wierookroute van Jemen naar steden zoals Petra, Gaza, Amman en Damascus. Langs die route werden overigens niet alleen wierook en mirre getransporteerd, maar ook specerijen, edelstenen, parels, ebbenhout, ivoor, zijde en zelfs slaafgemaakten uit zwart Afrika.

Handeldrijven, daar weten ze hier dus alles van. Een ware openbaring wordt het, ons bezoek aan de Al Baladsoek. Vergeet de stoffige straatjes, de huizen in

Ta’if – Al Baladsoek

adobe, de eenvoudige winkeltjes die we vaak met het concept *soek* associëren. Een moderne wijk is dit, waar je graag komt winkelen, met eigentijdse winkels, kraaknette straten en een uitbundige verlichting. Dat laatste wordt nog versterkt door het feit dat de feestelijke verlichting voor de ramadan reeds aangebracht is, want die begint over een week of twee. Alleen de grillige doolhof van het stratenplan herinnert er ons nog aan dat deze handelswijk organisch gegroeid is uit een eeuwenoude soek.

Letterlijk alle vrouwen dragen een nikab. Zelfs een abaya wordt niet zedig genoeg geacht. Ta’if blijft een zeer conservatieve stad

In de brede straten is het bijna over de koppen lopen, zo druk is het er. Letterlijk alle vrouwen dragen een nikab, het zwarte gewaad dat alleen de ogen en de handen blootgeeft. Zelfs een abaya, het zwarte gewaad dat wel het gelaat van de vrouw toont, maar niet haar haarlokken, wordt hier kennelijk niet zedig genoeg geacht. Ta’if blijft een zeer conservatieve stad.

Vaak zoeken die vrolijke ogen achter dat spleetje contact met de westerse toeristen. Samen op de foto is geen uitzondering

Maar het ontgaat ons niet dat onder dat zwarte textiel vaak schalkse jonge vrouwen schuilgaan. Met zorgvuldig opgemaakte ogen

Shmagh *(hoofddeksel, keffiyeh)*

Agaal *(zwarte koord rond shmagh)*

en wenkbrauwen, een rist sieraden aan vingers en polsen, en een nikab die minder zorgvuldig gedragen wordt dan voorgeschreven, blijven ze hun identiteit tot uitdrukking brengen en de grenzen opzoeken van *haya*, de islamitische norm voor bescheidenheid en goed fatsoen. Vaak zoeken die vrolijke ogen achter dat spleetje contact met de westerse toeristen. Samen op de foto is geen uitzondering.

Neen, dit is beslist niet het gesloten, afstandelijke volk dat we verwacht hadden

Soms ontspinnen er zich korte conversaties met jongemannen, zoals:

– Where are you from?
– Belgium!
– Ah! Kevin De Bruyne! Lukaku!

Neen, dit is beslist niet het gesloten, afstandelijke volk dat we verwacht hadden. Ook de handelaars munten uit in vriendelijkheid en gastvrijheid. Een lepel honing hier, een dadel daar, als we niet opletten hebben we ons avondmaal bij elkaar gesmuld nog voor we straks aan tafel gaan. Heel opmerkelijk is de reactie van een handelaar waar iemand kruiden wil kopen. Liever verwijst hij de geïnteresseerde klant door naar een andere kraam, want… die collega heeft vandaag nog geen klanten gehad. Hoe hij dat weet? ’s Morgens bij het openen van hun kraam zetten de handelaren een stoel buiten. Zodra er klanten opgedaagd zijn, halen ze die stoel terug binnen. Zoveel solidariteit, daar moeten we even bij slikken.

Heel opmerkelijk is de reactie van een handelaar waar we kruiden willen kopen

Juwelierswijk

Maghrib, het vierde gebed van de dag

Morgen, in de Heilige Stad Medina, zullen ook onze vrouwen de normen van *haya* moeten respecteren. En daar kan dat alleen in *abaya*. Dus strijken we in een kledingwinkel neer en buigen er ons over de vele varianten en kleuren van dit ogenschijnlijk simpele kledingstuk. Lang duurt het niet vooraleer elkeen voor de luttele som van honderd riyal (23 euro) de *abaya* van haar dromen heeft. Sommigen krijgen er zelfs een hoofddoek gratis bij.

Druk is het ook in de juwelierswijk een eind verderop. Tegen de wanden en in de glazen kasten fonkelen duizenden gouden ringen, armbanden, broches, halskettingen en dies meer in het licht van de talloze spots. Vrouwen en handelaars zijn druk in de weer om de beste prijzen te bedingen.

Dan weerklinkt even na zes de oproep voor *maghrib*, het vierde gebed van de dag. Strikt genomen is dit het eerste gebed van de dag, want de islamitische dag begint bij zonsondergang. Als bij toverslag ondergaat de wijk nu een complete gedaanteverandering. De commerciële bedrijvigheid valt bijna volledig stil, klanten die zonet nog aan het onderhandelen waren verlaten de winkels, kooplui laten een voor een hun rolluiken neer, de straat loopt leeg. Wie daarnet nog juwelen stond te verkopen, zit nu geknield op een rij samen met zijn collega's op straat te bidden. Een van de juweliers blijkt de imam te zijn die het gebed leidt.

Sluiting tijdens het vierde gebed

Als bij toverslag ondergaat de wijk nu een complete gedaanteverandering. De commerciële bedrijvigheid valt bijna volledig stil

Vijf keer per dag bidden, zeven dagen op zeven, we komen stilaan onder de indruk van de enorme last die dat op het dagelijks leven

van de gelovige moslim legt. Geen enkele andere religie vraagt zulke inspanningen van zijn aanhangers.

Maar niet iedereen gaat zo ver in zijn geloofsbeleving. Vele winkels blijven open, in de ambachtswijk zetten enkele ambachtslui hun werkzaamheden onverdroten voort – een messenmaker, een kopersmid, een schoenmaker.

Top

Jaak Palmans
© 2026

Lees het vervolg in (3/7)
Het was de schuld van de boogschutters

Messenmaker

Kopersmid

Kopersmid

Schoenmaker